

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 19 (8603)

12 МАЙ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

КУРАЛ АЙЫ

Баасы 5 маънет

1931-нши йылдан алып шыгады

Кутлав

Сыйлы радио куллыкшылары!

Сизди кеспилик байрамынъыз бан ак юректен кутлайман.

Радио коммуникация уйшин илим эм технологиялык етимислерди куланувдинъ, маданият эм гуманитарлык билимликти таралтув, халк анъ эм йыр саниятынынъ баасыз произведениелерин йийип саклавдинъ биринши уългиси болды. Дагестан радиосынынъ дикторлар сеслери энъ узактагы авылларга тав элининъ куьндегилик яшавы эм байрамлары акында билдиргенлер, Уллы Енъуьв уйшин дагестаншылардынъ согыс эм ис баьтирлиги акында хабарды еткергенлер. Дагестан радиосы ман оьткен йол – ол заманнынъ йылязбасы.

Маънели информациялык, ярыкландырув эм маданият борышларды шешуьвде онлаган йыллар узагында оьз исине алал коьплеген аьдемлер катнасканлар. Олардынъ атлары ман буьгуьнде дагестан журналистикасынынъ, актерлик усталыгынынъ ийги аьдептерин бардыратаганлар, коьп миллетли художестволык яратушшылыгынынъ реликвияларын аявлап саклайтаганлар оьктемсийдилер.

Эм буьгуьнде кеспилик, технический борышларды шешуьвден баска, ямагаттынъ анъ-акыл маданиятын оьрлендирув акында, онынъ эдаплык куватлыгын эм онъайлыгын беркитув эм акында арымай-талмай каьр шегилгени маънели.

Радио эм республикадынъ баьри байланыс тармаклар куллыкшыларына берк ден савлыкты, Дагестаннынъ эм Россиядынъ хайырлыгы уйшин уьстинликлерди, тынышлыкты эм онъайлыкты йорайман.

Б.ТОКБОЛАТОВА,

Дагестан Республикасынынъ баспа эм информация министри.

АНТИТЕРРОР

Ийги сулыпты бардырмак

Янъыларда Дагестан Республикасынынъ Антитеррористлик комиссиясынынъ карарынынъ (18.03.2016 й., № 09-10/2) 6.1 пунктын толтырув мырадта «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатовтынъ «Ногайский район» МО-сында терроризмге карсы шараларга бизнес-сообщество ваькиллери – Ногай район яшавшыларын киритув акында» токтасы кабыл этилип алынды. Сога коьре 2015-2016-нши йылларда терроризмге карсы шараларга «Ногайский район» МО яшавшылары – бизнес-сообщество ваькиллери киритув сулыбы ийги деп белгиленди. Район яшавшылары Мухтарбий Кошманбетович Аджековка эм Асан Зулъкапиевич Мамаевке терроризмге карсы шараларды озгарувда финанс ягыннан коьмек эткенлери уйшин разылык билдирилген. «Ногайский район» МО-сында АТК аппаратына терроризмге карсы шараларды озгарувга бизнес-сообщество ваькиллери – Ногай районнынъ яшавшыларын киритувди бардырув тапшырмасы берилди.

ЕНЪУЬВ БАЙРАМЫ

Халк йигитлиги – оьмирлерге

9-нши Май куьн савлай элимиз, кардаш СНГ, Европа, кайбир дунья патшалыклары Уллы Аталык согысында совет халкынынъ немец-фашист Германиясын енъуьвининъ 71 йыллыгын уйкен коьнъил коьтериисте белгиледилер. Сондай шатлык пан, эстеликли оьрмет этуьв мен оьтти халкымыздынъ энъ де ярык байрамы республикамызда, Ногай районында.

Терекли-Мектеб авылында район яшавшылары, ис коллективлери, школалар окувшылары халкымыздынъ Баьтирлер аллеясындагы бюстлерге, парк ишиндеги В.И.Лениннинъ эстелигине, кардаш-камырына, аьскерши-интернационалистлердинъ, чернобыльшилердинъ эстелик белгилерине шешекей байламларын салдылар.

Байрам программасына коьре согыстан кайтпаган ердеслеримиздинъ эстелик мемориалы янында район ямагатынынъ аьдетли байрам митингин «Ногайский район» МО аькимбасы Казмагомед Янбулатов ашты. Ол баьри район яшавшыла-

рын Уллы Енъуьв куьни мен кутлады. Оьзининъ соьйлевинде район етекшиси 1941-1945-нши йыллардагы Уллы Аталык согысы тек элимиздинъ туьв, сав дуньядынъ тарихинде уйкен орынды тутатанын айырым белгиледи. Давдынъ аьр бир маънели согыс кезеклеринде баьри элимиз бен бирге ногай халкынынъ йигит ваькиллери де уйкен эрлик эм баьтирлик коьрсеткенлер. Согыс катнасувшылары ман бирге районнынъ тыл куллыкшылары да Енъуьв куьнин юьвклатув уйшин салдарлы кыйынын коскан.

Митингте доклад пан «Ногайский район» МО Согыс, ис, Савытлы куьш-

лер Ветеранлар советининъ председатели Акманбет Сангишиев шыгып соьйледди. Докладшы элимиз уйшин 71 йылдынъ артында кутылган согыс дунья тарихинде энъ де кан тоьгисли эм сонынъ кырларында ян берген, давдан енъуьв мен кайтып келип тувган элининъ, районынынъ экономикасын коьтерген авылдасларымыздынъ йигитлиги оьлимсиз, олардынъ яшавы дайымлыкка биз уйшин яркын коьрим экенин белгиледи.

Уллы Аталык согысында совет халкынынъ, коммунистлер партиясынынъ Енъуьв куьнине эткен уйкен косымы акында ДР Халк Йыйынынынъ депутаты, КПРФ Ногай РК-нынъ биринши секретари Мурзадин Аvezов айтып белгиледи. Ол район ямагатын ДР Аькимбасы эм Халк Йыйыны атыннан кутлады.

Солай ок оьрметли байрам ман кутлавларга ерли аьскер гарнизонынынъ командири Магомед Гаджимагомедов, аьскершилик «Данък» орденлерининъ толы иеси Алимхан Асановтынъ увьлы Камалдин, район аьскерши-интернационалистлер советининъ председатели Сталинбек Култаев, Кадрия атындагы орта школасынынъ окувшысы Ахмат Байгишиев те косылдылар.

Район согыс ветеранларынынъ тул хатынларын айырым кепте «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатов кутлады.

Митингтен сонъ яй кинотеатр алдындагы майданда байрам концерти болып озды. Онда согыс йылларындагы халкымыздынъ суьйикли йырлары йырланды. Байрам программасына коьре туьрли спорт ярыслары, ипподромда ат шабыс болып оьтти.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

Суьвретте: байрам шатлыгында.

Эл коршалавшыларга багысланып

Уллы Енъуьв байрамынынъ алдында район кыскакылар советининъ куьш салувы ман районымыздагы аьскерлик боьлигиндеги аьскершилерге деп шара озгарувы ийги аьдетке кирди. Быйыл да аьскершилер уйшин сыпыра курылды эм концерт коьрсетилди.

Аьскершилерди эм олардынъ етекшилерин бас деп «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясынынъ аькимбасы Зейдулла Аджибайрамов кутлады эм Сый грамоталар тапшырды. Оннан сонъ аьскершилерге каратылган йылы йоравларын Хатын-кызлар советининъ председатели Сабират Аьубекерова эм «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Кожаева айттылар. Сабират Казгереевна оьзи келеекте элин саклавшы йигиттинъ анасы болаякка коьре, сосындай шаралар озгарув бек маънели экенин белгиледи.

Сонъ аьскершилерге оьз оьнерлерин «Айланай» Патшалык фольклор-этнографиялык ансамблининъ солистлери, «Карлыгашлар» балалар-биюв ансам-

блининъ катнасувшылары эм окувшылар Айлин Аджиева, Мадина Картакаева эм Милана Аьубекерова коьрсеттилер.

Шара сонъында ерли аьскершилер боьлигининъ етекшиси Магомед Гаджимагоме-

дов сосындай ийги шара уйшин, айтылган соьзлер уйшин уйкен разылыгын билдирди. Шара коьнъил коьтериисте оьтти.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: шарадан коьринис.

АК НИЕТЛИ ЙИГИТ – АТА ЮРТЫ УЪШИН

Янъыларда Ногай район маданият уйинде халкымыздынъ сийрек билимли, сайлам оьнерли аьлими, шаир, язувшы Джалалдин Магомед увылы Шихмурзаевтинъ 80 йыллыгына багысланган илми-практикалык сессиясы болып озды.

Сол куьн район маданият уйине район школаларынынъ оқытувшылары, учреждениелер, организациялар коллективлери, Д.Шихмурзаевтинъ илми эм оьнер асабалыгын оьрметлейтаган аьдемлер йыйылдылар. Сессиядынъ куллыгында Карашай-Шеркеш Республикасынынъ илми-тергев институтынынъ куллыкшысы, белгили ногай аьлими Юмав Каракаев, Д.Шихмурзаевтинъ аьели, кардаш-ювыклары катнастылар.

Сессияды РАН Дагестан илми орталыгынынъ етекшиси Магомед Магомедовтан келген хошлав хатты окувы ман «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасынынъ орынбасары, «Ногай Эл» ФНКА билимлендирув департаментининъ етекшиси Амирхан Межитов ашты. Ол Д.Шихмурзаевтинъ мерекеси тек онынъ илми эм яратувшылык асабалыгына сый этув тувыл, сол асабалыкты янъыдан ойласып карамага, сонынъ акында терен ой-токтастар этпеге ымтылув экенин билдирди. А.Межитов кыскаша аьлимнинъ яшав, илми эм яратувшылык йолы акында айтып болып, созды Ю.Каракаевке тапшырды.

Юмав Юманияз увылы созын ал деп ана тилимизди саклав акында маьселеден баслады. Тилдинъ сакланувы бас деп, аьлимнинъ ойы ман, бизим оьзимиз бен байланыслы.

– Д.Шихмурзаевтинъ аты халкымыздынъ маданиятына кирген эм ол сонда оьмирге калаяк, эгер халк доьнмесе, доьнсе баьри зат та эш кетти... Джалалдин Магомед увылына дейим бизде, эгер А-Х.Джанибековты эм онынъ кызы София Калмыковады айтпасак, билимли бир специалист те йок эди. Ногайда биринши болып София Абдул-Хамидовна оьзининъ кандидат диссертациясын Москвада уйкен аьлимлер алдында яклаган. Д.Шихмурзаев те ногай тилин тергевге коьп кыйынын салган. Болса да аьлиге дейим де тюркологияда ногай тили энъ де тергелмеген тил деп саналады. Ана тилден илми куллыклар бизде бек аз, – деди Ю.Каракаев. Халкымызда Д.Шихмурзаевтей аьлим шыкканына Аллага шуькир демеге керек деп белгиледи, ол сондай оьлшемде С.Калмыковадан сонъ бизде экинши номерли аьлим болады.

Бизим тилде аьли де шешилмеге тийисли коьп ашык сораулар ятыр. Д.Шихмурзаев тилимиз уьшин коьп куллык этти. Онынъ тек бир «Ногай тилининъ фразеологиялык созлиги» миллет илмиге кайдай косым! Бизде «Шихмурзаев окувлары» йылда болмаса да, бес йылда бир кере сама оьткерилмеге тийисли, – деди Ю.Каракаев.

Муннан сонъ сессиядынъ куьн йосыгы бойынша докладлар ман шыгып соьйлевлер басланды. Айтпага, Терекли-Мектеб авылдынъ Кадрия атындагы школасынынъ орыс тил эм адабияттан оқытувшысы Медине Мусаурова Д.Шихмурзаевтинъ эм уллы орыс язувшысы Л.Толстойдынъ произведениелеринде аьдемнинъ коьзлерин суьвретлев йорыкларын тенълестирди. Червленые Буруны авыл шко-

ласынынъ ана тилден оқытувшысы Райнет Муталимова шаирдинъ «Каслы юзик» поэмасынынъ бас идеясын, проблематикасын, поэмадагы анадынъ келпети савдуньялык адабиятында анадынъ туткан келпети мен келисип келуьвин тергеди. Белгили ногай шаири, оқытувшы Салимет Майлыбаева Д.Шихмурзаевтинъ «Фразеологиялык созлиги» акында язылган докладын, онынъ эстелигине багысланган ятлавын оқыды. А.Джанибеков атындагы школасынынъ ана тилден оқытувшысы Зухра Мавлимбердиева язувшыдынъ драма куллыклары акында айтты. Нариман авыл школасынынъ биологиядан оқытувшысы Б.Тенгизова, Кумлы, Карагас авыл школаларынынъ ана тилден оқытувшылары Нурсият Зарманбетова Д.Шихмурзаевтинъ илми эм оьнер асабалыгы халкымыз уьшин тил, адабият, тарих, фольклор ягыннан йыйналган баалы бай материал экенин белгиледилер. Сессияда Орта-Тоьбе авыл школасынынъ тарих дерисининъ оқытувшысы Сапиет Межитова, Кадрия атындагы школасынынъ ана тилден оқытувшысы Мархаба Нурманбетова да оьз илми куллыклары ман шыгып соьйледилер.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Кожеева Д.Шихмурзаев акында оьз эскеруьвлери мен боьлишти. Ол миллет активине бирге йыйналып, Ногай район школалары уьшин оьз диалектимизде окуп китаплерин туьзбеге шакирув этти. Онынъ айтувы ман, Черкесске шыгарылтаган окуп китаплерине Д.Шихмурзаевтинъ эм коьп баска бизим ерли талаплы язувшыларымыз, шаирлеримиздинъ шыгармалары

киритилмейди.

Белгили ногай шаири, язувшы Магомед Кожеев те оьз ойын айтты. Ол Ю.Каракаевке сессия катнасувшылары атыннан терен, ийги иштеликли соьйлегени уьшин разылык билдирди. А.Межитовтынъ доклады да Д.Шихмурзаев акында янъы затлар билдиргенин белгиледи. М.Кожеев Ногай районынынъ школалары уьшин окуп китаплерин шыгарув акында муннан бир неше йыллар артта «Шоьл тавысы» редакциясында А.Межитов пан бирге оьткерилген тоьгерек столында созь коьтерилгенин билдирди.

Д.Шихмурзаев акында эскеруьвлери мен Ногай район маданият управлениесининъ етекшиси, белгили ногай композиторы Яхья Кудайбердиев те боьлишти.

Ана тилди саклав эм уйренуьв маьселеси бойынша район яшавшысы Саниет Менлиалиева балаларга ана тилинде мультфильмлер шыгарув керек, суьвретшилерибиз сонынъ акында ойлансынлар деген маслагат берди.

А.Межитов сессиядынъ тамамын Ю.Каракаевке келтирмеге тилек этти.

– Шихмурзаевтей аьлимлер бизде энди йок демеге болады. Сондай аьлимлерди оқытувшыларымыз аьлигештен тербиялап басламага керек, – деди Ю.Каракаев.

Сессиядынъ ызында Д.Шихмурзаевтинъ карындасы Секерхан Шихмурзаева бу шарада уйгынлап оьткергенлерге эм сонда катнасканларга муьсиревлигин билдирди.

М.ЮНУСОВ.

Суьвретлерде: эстеликли шарадан коьринислер.

АВЫЛДАСЫМЫЗ АКЫНДА

Насихатшы агайымыз

Червленые Буруны авыл ясуьйкени, согыс балаларынынъ бириси Сыдыйык Савкат увылы Муталимов аьлемет бай бактылы аьдем. Ол 1936-ншы йылдынъ 5-ншы майында Умар-аьпенди авылында тувган. Ата-анасы алдынгы 2-нши совхоздынъ 1-нши номерли фермасында ислегенлер. Сонъында олардынъ аьели Аксак авылына коьшеди. Сыдыйык 1946-ншы йыл баслангыш мектебке барган. Сонъында ол Ленин, Карагас авылларында интернатта туруп 7 йыллык мектебти 1954-нши йылда окуп битирди. Соьйтип Кизляр педучилищесине окумага туьседди. 1957-нши йыл педучилищеди Хасавюртка коьширедилер эм 1958-нши йылда ол соны кутарады.

С.Муталимов мектебте, сонъ училищедде окойтаган йылларында спорт пан бек аьвликкен. Ис йолын район маданият боьлигининъ инспекторы куллыгыннан баслаган. Оьзининъ тилегине коьре оны Кумлы авыл мектебине оқытувшы этип йибередилер. Сонъында ол ата-анасына ювык болар уьшин ислемеге Червленые Буруны авыл мектебине келеди. Мунда ислеятып, 1960-65-нши йылларда Карачаевсктеги пединститутын битирип, йогары билим алады эм класс етекшиси куллыгын юритеди. 1969-ншы йылда исине мукаят болган Сыдыйыкты авылдаслары ерли авыл Советине депутат этип сайлайдылар. Сол йыл март айында ок КПСС Ногай РК-нынъ маслагатына коь-

ре оны авыл Советининъ исполкомынынъ председатели этип беркитдилер. Ол йылларда авыл Советининъ етекшисининъ кул-

лыгы енъиллерден тувыл эди. Халктан оькиметке эт, суьт, юн йыйнап бермеге керек эдилер. Яс етекши оьз куллыгын ийги юритеди. С.Муталимов 1972-нши йылда республика бойынша сельсоветлер арасында озгарылган ярыста биринши орынды алады эм ДАССР Оьр Советининъ Президиумынынъ Сый грамотасына, авыл Совети болса коьшпели Кызыл Байракка тийисли этилинеди. Авыл Советине савга эсапта коляскалы янъы мотоцикл эм 550 маьнет акшалай баргы бердилер. Сол йыл 24-нши ноябрьде ол дагестан делегациясы сырасында Москвада озгарылган РСФСР авыл Советлерининъ етекшилерининъ йыйынында ортакшылык этеди.

Сыдыйык Савкат увылы авыл Советин 13 йыл басшылап, 1983-нши йылда мектебке оқытувшы куллыгына кайтады. Буьгунлерде тийисли тыншаювында болса да, халк арасында уйкен ямагат куллыгын юритеди. Ол – ис ветераны, «Социалист базласувдынъ енъуьв-шиши» деген белги эм коьп Сый грамоталары ман савгаланган.

Янъыларда Сыдыйык-агайымыз оьзининъ тувганлы 80 йыллыгын шатлыклы белгиледи. Сол йыллардынъ баьриси де билимге, иске ымтылув, халкы уьшин кыйын салув уьстинде оьткен.

А.САНГИШИЕВ,
«Ногайский район» МО
Ветеранлар советининъ председатели.

Суьвретте: С.Муталимов.

Яшавымнынъ маънеси – суыйикли куллыгым

Маданият тармагында ислей-таган аьдем баскаланады. Сондай инсанлар дунияга ярасык-лык аькеледилер, бизге коьпле-ген куванышлы такыйкалар сав-кат этедилер. Сабират Казгереев-на Абубекерова. Бу кыскажкыды танымаган аьдем аз болар. Онынъ сеси баърисине де таныс. Саби-рат Казгереевна сценага шыгып соьйлесе, залда бир аьдем болса да, юз аьдем болса да, тып-тынык болады.

Ногайымда белгили, талаплы, оьнерли аьдемлер коьп. Солар-дынъ бириси – Дагестан Республи-касынынъ ат казанган маданият куллыкшысы, шебер соьзли юри-туьвши, орталык китапханалар тармагынынъ директоры Саби-рат Абубекерова. Онынъ яшав эм яратувшылык йолы Ногай шоьлде оьтип бараытыр.

– Меним яшавым – тувган ерим. Кайсы ерде болсам да, сагы-наман шоьлди. Мен бизим хал-кымыздынъ тарихине аявлап карайман, мага халкым бек аяв-лы, онынъ кыйынлы бетлери юре-гимди авыртады, оны ман оьктем-сиймен, – деп баслайды хабарды Сабират.

Мен оны ман катысканга коь-ре болар, буьгуьнлерде коьп зат-ларга оьз карасым ман карайман. Эм биринши соравым ата-анасы акында. Мага коьре, атасы Каз-герей Бектемирович Абубекеров (яткан ери яркык болсын) ога бек ювык эди, аьли де оьзи йок бол-са да, кызынынъ яшавында ол бир де мутылмас эм койылмас орынды туталды.

– Кишкей заманда мен анама ювык эдим, аьелимизде сол аян коьринетаган эди, аьптем Фариз-затты агамыз уьйкен болганга усай, оьзи тербияламага суьбета-ган эди, коьп маъне беретанган эди. Сонъында менде атамнынъ каси-ети экени билинди, коьп затларга биз бирдей этип карайтаган эдик, сога коьре, меним буьгуьнги туь-зилген бактыма атамнынъ соьз-и, маслагаты, эткен иси оьз себе-плигин тийдирди. Яратувшылык йолым да атамнан басланды. Атам яшав бойынша меним тиревим эди, ол мени бек аявлайтаган эди, сонъында мен исиме коьре кетсем, мен келгенше уйкламай карайта-ган эди. Атам мени мен оьктем-сийтаган эди. Аьлиги заманда ол йок, мен онынъ йоклыгын сезе-мен. Энь де уьйкен мактав мага сен атанъа усайсын деген соьз-лер, – деп айтады Сабират Каз-гереевна.

Школада Сабират драмкру-жокка юретаган эди, оны Батыро-ва Кезибан Анваровна юриткен. 9-ншы класста пьеса коьрсеткен заманда, каравшылардынъ ара-сында Карашай-Шеркеш Респу-бликасыннан аьдем болган, кыз-дынъ ойнавын коьрип, ол Каз-герей Бектемировичка Сабират театральный институтка барса, ийги болар деп айтады. Соьйтип, кызалак школады битирип, Крас-нодар каласына патшалык мада-ният институтына туьседди, «теа-

тральная режиссура» факультетин битиреди. Преподаватели Виктор Самуилович Энтин коьп затлар-га уьйреткен кызды, кайтип соьй-лемеге керек экенин ога актриса, орталык телевидениединъ дик-торы Николаева Людмила Нико-лаевна коьрсеткен. Буьгуьнлер-де Сабират Абубекерова сценада оьз оьнерин неше йыллардан бери коьрсетеди. «Меним яшавым – сцена», – деп айтады ол.

– Ким бир кере сценага шык-са, ол оны таслап болмайды. Тас-лап, баска кеспи сайласа да, ол яшав бойынша сагынады сцена-ды. Мен увылым тувганда, сцена-га бир йыл шыкпаганман, аьли де эсимде, кайтип мен сагынганым куллыгымды, кайтип мен сондай заманнан сонъ шыгып концерт юриткеним. Коьп кере юриткен-мен концертлер, неше кере де сце-нага шыкканман, аьлиги заманда мен ветеранларга толган заллар-ды сагынаман, – деп хабарлайды Сабират куллыгы акында.

Йылы соьзлер айтады Саби-рат Нарбике Арслановна Мутал-лаповадынъ, Яхья Таймасхано-вич Кудайбердиевтинъ акында. Олардан да исинде коьп затларга уьйренди.

1992-нши йылдан алып орта-лык китапханалар тармагынынъ директоры болып ислейди Саби-рат Казгереевна. Мархаба Аджи-гельдиевна Саллыбаева бу кул-лыкта ога маслагатшы, насихат-шы болды.

– Коллектив тыпак, берк. Буь-гуьнлерде бизим коллектив респу-блика бойынша ийги коллектив-лердинъ бириси деп саналады, –

деп айтады ол. Аьр бир аьдемнинъ яшавы – айырым бакты, онынъ акында коьп зат язбага болады. Мен Сабираттынъ яшавынынъ тек маънели ерлери акында ашык кеп-те язбага шалыстым. Онынъ яша-вы – суыйикли анасы, ялгыз ада-насы, узакта сагынышка онынъ юрегин толтырган аьптеси, онынъ куллыгы эм сцена. Сол яшавыннан да уллы, уьйкен маънели деп наь-сипли кыскажкы увылын санай-ды. Ялгыз увылы Султан онынъ яшавын мукаят та яркын этетага-нын биз, онынъ кыймаслары, коь-рип турамыз. Кайдай ойларынъ-ды, мыратларынъды байланысты-расынъ увылынъ ман деген сорав-ды бермей болмадым.

– Меним яшавымды маънели эткен меним увылым. Мен кашан да, оны ман коьп мыратларым-ды байланыслы этемен. Болса да ол оьзининъ йолын тапсын, оьз мыратларына етсин деп йорай-ман балама. Мен онынъ наьсипли болганын суьемен. Оны меним ата-анам оьстиридилер, атам ога коьрим болды, аьли де ол оны коьрим этип турады, – деп куь-лемсирейди ана.

Мен ойлайман, аьдем яшав бойынша артына бурылып карай-ды. Сабират та буьгуьнлерде артына карайды, оьткен йыллар-га баа береди, сол да дурыс, ама онынъ алдында да аьли де коьп куллыклар да бар, мыратлар да бар. Сол мыратлар толып, алды-да коьп уьстинликлер йораймыз Сабират Казгереевна Абубекеро-вага.

Г. БЕКМУРАТОВА.
Суьврете: С.Абубекерова.

Аты белгили

Зейдулла Курманович АДЖИБАЙРАМОВ,
«село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы:

Аьр бир инсан – айырым бакты. Онынъ акында айтув уьшин, каты-сыл, эткен исин коьрип, оны ман аьллесесе болмайды. Соьйтип, мен Дагестан Республикасынынъ ат казанган маданият куллыкшы-сы, белгили сахна бийкеси Саби-рат Казгереевна Абубекерова ман куллыгыма коьре аьллесемен, бизге коьплеген шараларда бирге катна-спага, оларды уйгынламага, озгар-мага туьседди. Сабират Казгере-евна бек талаплы, оьнерли аьдем. Кайсы куллыгында да, ол – орталык китапханалар тармагынынъ дирек-

Яхья Таймасханович КУДАЙБЕРДИЕВ, композитор:

Сабират Казгереевна Абубе-ковадынъ аты районда да, респу-бликада да белгили. Онынъ акында коьп айтылады, неге десе оны эткен иси халктынъ коьз алдында оьмедди. Кайбиримиз де Сабират Казгерее-надынъ этип турган куллыгын коь-рип турамыз эм баа беремиз.

Сабират Казгереевнадынъ эки кесписи бар – режиссура эм юрис-пруденция. Районда, республикада окумет бойынша болатанган ногай халкынынъ уллы шараларынынъ, авторлык кешликлердинъ, бала-шагадынъ яхшылыкларынынъ Саби-рат Абубекерова Байрам-бийкеси деп айтсак, яньылыс болмас, Крас-нодар каласында алган режиссер

Нарбике Арслановна МУТАЛЛАПОВА,

Дагестан Республикасынынъ ат казанган маданият куллыкшысы:

Мен Сабират Казгереевна Абу-бекерова ман коьплеген йыллардан бери ислеп келеытырман. Сол йыл-лардынъ ишинде онынъ кайдай сулы-плы, билимди экенин де коьремен. Кудай оны аьр бир аьдемнинъ яны-на тиетаган оьнер мен усындырган. Сабираттынъ режиссурасы ман салынган шаралары аьр заманда да йогары дережеде оьмедди.

2014-нши йылда Черкесск кала-сында ол йырлавымыз Алибий Рома-новтынъ концертин юритти. Кайдай

Эльмира Юнусовна КОЖАЕВА, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы:

Франуз язувшысы, культуролог Анре Мальро айткан: «Маданиятты асабалыкка калдырмаза болмайды, оны оьз куьши мен, оьнери мен алма-га керек». Оьз аьрекетин маданият тармагы ман байланыстырган инсан-лар наьсипли деп саналады. Олардынъ бактысы бай, яратувшылык йоллары кень. Сондай маданиятты оьз билими мен, бажарымлыгы ман алган аьдем-лердинъ бириси деп мен Сабират Каз-гереевна Абубекеровады санайман. Оны ман мен 1991-нши йыл таныскан-ман, сол заманда Сабират Казгереев-на Ногай район ВЛКСМ РК биринши секретари эди. Биринши концертин юриткенин коьрип, онынъ терен ойна-

Тавжан Анваровна АЛИЕВА,

Ногай орталык китапханалар бас методист:

Мен Сабират Казгереевна Абу-бекеровадынъ акында ийги етекши деп айтпага боламан, мен оны ман 20 йылдан артык ислеймен. Оьз кул-лыгына мукаят, акыллы, ол оьз исин яваплылык пан толтырады. Кол-лективте ислеген йыллары ишинде сый-абырай казанган.

Эгер Сабират Казгереевнага кул-лыкшылардынъ биреви маслагат сорап, коьмек тилеп келсе, ол бир куьн де оны кайтармаган, колыннан келген коьмекти кеш калдырмай этеди.

Коьплеген шаралар озгарады Сабират Казгереевна, солардынъ аьр бирисин ол туьрлише оьтке-

торы эм Хатын-кызлар совети-нинъ председатели, оьз исин йога-ры дережеде яваплылык пан озга-рады. Мага халк уьшин ийги, керек-ли, маънели шаралар этейик деген соравлар ман келеди. Оьз исининъ устасы, ол юриткен шаралар кай-дай ярасык болып оьмедди.

Мен Сабират Казгереевнага сыйлы мерекеси алдында тек ийги-ликлер йорайман, ден савлык, наь-сип, куллыгында уьстинликлер, аьли де онынъ алдында планлар коьп, куьши де, билими де, оьнери де сол ислерди бардырмага бар.

билими бу исинде ога уьйкен коьмек этеди. Онынъ сол оьнерине бирев де этип болмайды. Режиссура кеспи-сининъ оьз йосыгы бар эм сол исти бажарув уьшин шынтты кеспилик керекли. Сол оьнер коьплерге берил-мейди.

Мине 20 йылдан бери Сабират Казгереевна меним авторлык кеш-ликлеримди юритеди. Кайсы анъ акында кайтип айтпага керек экенин биледи ол, сога коьре мен ога сенемен. Юриспруденция кесписи де ога етек-ши исинде бек керекли болады.

Сабират Казгереевнага келеят-кан тувган куьни мен кутлап, ден савлык, яхшылыклар эм Кавказ тав-ларындай бийикликлер йорайман.

ярасык, маънели шара болды, коьп-леген аьдемлер сулыплы юритувшыге оьз сукланувларын айттылар.

Мен ак ниет пен Сабират Каз-гереевнага сыйлы мерекеси мен кутлап, ога аьли де коьп бийикли-клер йорайман, яшав йолында ога туьз ниетли, алал юрекли, ак соьз-ли инсанлар карсы болсын. Ялгыз увылынынъ баъри яхшылыкларын да коьрсин, онынъ аьвлетлерин коьрип, суьйинип, коьнъили аьр заманда да коьтеринъки болсын.

рына, шебер тилине куьезлендим, сол заманда аьр бир аьдемнинъ юрегин-де ол дайымларга калган. Неше юзле-ген концертлер де юриткен Сабират Казгереевна яшавында, эм аьр бир кон-церте ол юрегининъ, янынынъ киш-кей кесеклерин калдырады.

Буьгуьнлерде Сабират Абубе-керова Хатын-кызлар советининъ председатели болады, халк арасын-да ол сый-абырай казанган, онынъ оьнери савъле болып кень тоьзиледи элине, тувган ерине.

Мен ак юректен Сабират-кыймасыма берк ден савлык, узак оьмир, яшавында наьсип эм исинде уьстинликлер йорайман.

реди, онынъ яныннан, юрегиннен шыгатаган савълелер баскалар-ды да яндырады, келгенлер коьте-ринъки коьнъл мен кайтадылар сол шаралардан.

Мен бек разы бактыма, сондай аьдемлер мен мени растырганга, сондай аьдем мен коьплеген йыл-лар ислеп турганыма, меним яным-да яратувшылык пан оьзин байла-ныстырган, оьз исининъ шынтты устасы болганына. Сабират Каз-гереевна аьр бир куьнге куьлемси-рев мен карайды, сол куьнди ол бир кишкей яшав деп коьрип, юрегин-нен оьткереди.

Ясларды кавыфлыктан коршалап

ДР бойынша намыс эркинлиги, ДР-дын дин организациялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комитетининь ойы ман «Тарумовский район» МО администрациясында Дагестан дин комитетининь куллыкшылары, авыл поселениелер аькимбаслары, билимлендируьв учреждениелердинь етекшилер, ыхтыяр коршалав органларынынь эм дин куллыкшыларынынь ортакшылык этуьви мен йыйын уйгынланып оьтти.

Йыйын «Кавыфсызлы Дагестан» деген ДР-нынь оьрленуьви бойынша приоритетли проектин эм «ДР 2016-ншы йылга терроризм идеологиясына карсы турган комплексли программаларын» яшавга шыгарув мырадта озгарылды.

Районда баьри тармаклардынь да биргелес аьрекет этуьв кереги акында ойын ДР бойынша Намыс эркинлиги, ДР-дын дин организациялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комитетининь председателининь орынбасары Расул Гаджиев айтып кетти. «Бу куьнге дейим Дагестан Республикасында баьри динлерди де эркин таралтуьвга баьри аьллер де туьзилген. Бизде савлайы 2500 дин организациялары: 2447 бусырман, 50 христиан эм 3 иудей организациялары аьрекет этедилер. Эм баска «дин артыннан» республикадынь тысына шыкпаса да болады. Буьгуьнлерде ясларымызды экстремистлер арасына кетуьвден саклав, патриотизм эм эдаплыкты тербиялав – бизим бас борышымыз болады, – деп белгиледи ол.

«Дагестан ясларынынь ортак куьлтурасы тоьмен оьлшемде экенлигин Калмыкия Республикасында янъыларда болган аьл коьрсетеди. Сонынь уьшин биз аьли бас деп куьшимизди оьсип келетырган аркады тербиялавга салмага керекпиз. Республикамызда буьгуьнлерде дин якта билимлендируьвге уьйкен эс каратылады. Алынган билимнинь сапатлыгына уьйкен маьне бериледи. Бу беттен дин билимин алуь бойынша баьри аьллер де туьзил-

ген. Дагестаннынь гуманитарлык институтында уьйкен куллык юритиледи», – деди дин окуьв ошаклары эм дин организациялар биргелес аьрекет этуьв бойынша боьлигининь етекшисининь орынбасары Д.Тумалаев.

«Буьгуьнлерде окуьшылар дин билимин алуьвинда оьткир керексинедилер. Кайбир заманларда олардынь басларындагы бос ерди туьз йолдан тайыстырмага шалысатаган аьдемлердинь ойлары ман толтырылады. ДР Муфтияты эм ДР Билимлендируьв министерствосы арасында аьрекет этуьв акында келисуьвлик бар, соны ман келисте дин ваькиллери ислам динин яйылдыруьв мырадта школаларда лекциялар озгармага кереклер. Яслар экстремистлердинь бас мырады болады. Эм эгер биз яс аьдемлер басларына шынты баалыкларды салмасак, бизге оннан сонь экстремизм калдыклары ман куьреспеге кыйын болар, – деди муниципаллык билимлендируьвлери эм патшалык органлары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша боьлигининь бас эксперт-специалисти М.Шафиев.

«Тарумовский район» МО, баска муниципалитетлерге коьре, XXI оьмирдинь бу маразы ман аз зарарланган. Болса да терроризм эм экстремизм идеологиясына карсы туьув бойынша исине тийисли эсти этпеге керек, – деди район администрациядынь кавыфсызлык бойынша аькимбасынынь орынбасары А.Алиев. Районнынь баьри авылларында бу темага гражданлар йыйынлары, тоьгерек столлары, АТК йыйынлары озгарыладылар. Бу шаралардынь бас мырадлары – террористлер сырасына ясларды тартуьвдан эрек саклав. Белсенли куллыкты бу якта район Билимлендируьв управлениеси этип келеди. Эм келеекте де окуьтуьшылардынь, авыл администрациялар эм дин куллыкшылардынь биргелес аьрекетин бойынша районда тынышлы аьлди сакламага болар деп сенемиз».

Биз тек тынышлык уьшин

Кайсымызга да рахатлы, тынышлы оьмирди суьруьвден уьйкен наьсип бар ма экен? Атайлардан, анайлардан: «Элимизде эмишлик болгай эди», – деген соьзлерди аз эситпегенмен. Балалыгымызда сол соьзлерге коьп маьне де бермей, кулак та аспаганмыз. А аьли сол соьзлердинь уьйкен, туьп маьнеси бар экенин бек аьруьв аьнлайман. Оьз балаларыма тынышлыкты, элде паракатлыкты буьгуьнлерде мен тилеймен. А сол тынышлыкты бузатан, бизим юреклерди сувьтатан буьгуьнлерде – терроризм. Ол – тек элимиздинь тувьл, дуьнядынь ортак баьлеси эм казасы. Коьп яслар ойсызлыктан сонынь есирине туьсип, оьмирлерин кыскарттылар. Элбетте, куьрес юритиледи. Россия Федерациясы бойынша, сонынь сырасында Дагестан Республикасында да, терроризмге карсы коьп алдын шалуь шаралар озгарыладылар.

Янъыларда республикамыздынь энъ ярасык каласы – Дербентте «2000 йыллык ясы болган Дербент терроризмге – йок дейди» деген ортак кала акциясын озгарды. Бу куьн Дербент каласынынь Эркинлик майданында коьплеген калашылардынь катнасуьви ман митинг озгарыл-

ды. Сонда Дагестан Республикасынынь Оькиметининь Председателининь орынбасары Р.Джафаров, Дербент кала аькимбасы М.Баглиев, ДР Аькимбасынынь маслагатшысы – республикада АТК яваплы секретари Д.Фейзуллаев, ДР бойынша Намыс эркинлиги ДР-дын дин организациялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комитетининь эм Миллет политика бойынша министерство ваькиллери, Кубыла территориаллык округында ДР муфти-йининь толы ыхтыярлы ваькили Магди-хаджи Абидов, куьш структуралар ваькиллери эм каладынь баьри учреждениелерининь куллыкшылары катнастылар. Сонда терроризмнинь зарары акында коьп пайдалы соьзлер айтылды, бу каза ман биз бирге болып куьрес юритпеге керекпиз деген маслагат та берилди.

Р.Джафаров дербентшилерге сол шаклы коьп болып йыйылганларына уьйкен савболсын айтты.

Бу шарага олардынь йыйналуьви да босына тувьл, неге десе терроризм кайсы миллет болса да, аьр аьелге, тайпага зыян бермей болмайды. Биз сога карсылыкты уьйкен йигер мен этпеге керекпиз.

Г.САГИНДИКОВА.

Яратувшылыгы «Сокпактан» басланган

Янъыларда бизге коьп йыллар бойы журналистика ман бактысын байлап келген, Карашай-Шеркеш Республикасында шыгатаган «Ногай давысы» газетасынынь бас редакторы Алтынай Юнусовна Атуова ман йолыгысып, бизим бир неше сораьларга явапламага тиледик.

Сорав: *Алтынай Юнусовна, журналистикага йолынъыз неден басланды? Оьзинъиздинь акында хабарласанъыз экен?*

Явап: Мен Карашай-Шеркеш еринде орынласкан Эркин-Юрт авылында 1966-ншы йылдынь 5-нши октябрь айында тувганман. Бу йыл 50 ясыма толаман. Школада окуьган йылларда бизде «Сокпак» деген адабиат-художестволык кружогы аьрекет этетаган эди. Оны мектебте сол йылларда аьрекет эткен ногай халкынынь белгили йьрлавшысы Римма Утемисова етекшилейтаган эди. Ол оьзи язады, йьрлайды. Мен де сол кружокка язылып, юрип басладым. Римма Исмаиловна бизим язганларымызды айырып алып, сол йылларда «Ленин йолы» деп аталып шыгатаган газетамызга йиберип баслады. Биз школада, авылда оьткен шаралары, оьзгерислерди, согыс эм ис ветеранлары, авылдынь белгили аьдемлери, аьеллери акында кишкей хабарлар язып, билдируьвлер этип келетаган эдик. Сол затлардынь энъ ийгилери айырылып, газета бетлеринде басаланатаган эди. Римма Исмаиловна бизди газета редакциясына конакка да аькетти. Ол заманларда газетада редактор болып Баубек Карасов, журналистлер болып Тамара Дышкова эм сондай баскалар куллык этетаган эдилер. Белки сол заманменде журналист болмага деген ой тувган болар. Журналистика боьлиги биз якларда аьли де ашылмаган эди. Уьйдегилер Карашай-Шеркеш пединститутынынь филология боьлигине туьсип, оны тамамлаган сонь, газетада куллык этпеге болаяксын деп маслагатын бердилер. КЧГПИ-да окуь йылларымда да журналистика факультативине юрип басладым. Кружокты журналист Людмила Осадчая (аьлиги заманда «День республики» деген газетасында куллык этеди) юритетаган эди. Мен онда юрип, туьрли макалалар язып басладым. Партия обкомы сол йылларда Карашай-Шеркеш Республикасында телевидение ашпага ойланды. Обком етекшилерин институтымыздынь етекшилерин мен

аьр бир миллеттен доьрт студент айырып, Ленинград каласынынь Патшалык университетине йибермеге токтасадылар. Ногай милетиннен мени айырдылар. Карашай, шеркеш эм абаза милетиннен доьрт кыз болып биз доьртевимиз де ЛГУ-дынь 3-нши курсынынь студентлери болдык. 1991-нши йыл КЧГПИ-де журналистика боьлигин ашадылар. Эм биз аьли де бир йыл ЛГУ-да окуьтуьшы болып стажировка оьтпеге калдык. 1992-нши йыл КЧГПИ-динь журналистика боьлигинде журналистика тарихи деген дерисин берип басладым. 1993-нши йылдынь июль айынан телевидениеге кеттим. Сол заманларда телевидениеде миллет тиллеринде коьрсетуьвлер берилип баслады. Эм мен ана тилимизде передачалар юритип басладым. Эки йыл мен ногай тилинде телеберуьвлер боьлигин етекшиледим эм юриттим. Баска болып, мен медициналык, адабиатлык телеберуьвлерин орыс тилинде де юритип келдим. Мен бек разы телевидениединь бас редакторы, кеспили тележурналисти, бизим йол коьрсеткишимиз Светлана Шендрикке. 1995-нши йылга дейим телевидениеде билдируьв боьлиги йок эди. Оны ашувга кеспили кадрлары керек эди. Сол заман етекшилигимиз мени Россия телевидениесининь 1-нши каналына уьйренмеге йибередди. Мени билдируьв передачаларды юритуьвшилер А.Буратаева, А.Шатилова уьйреттилер.

Келгенде мени ногай боьликтен КЧР телевидениесининь билимлендируьв боьлигининь етекшиси этип коьширдилер. Эм мен билдируьвлерди юритип басладым.

2002-нши йылдынь январь айынан КЧР Оькиметининь тапшырмасы ман мени «Ногай давысы» газетасынынь бас редакторы этип сайлайдылар. Эм буьгуьнге дейим мен газетамызды етекшилеп келемен.

Сорав: *Окуьшыларымызга аьелинъиз акында не зат айтарсыз?*

Явап: 1999-ншы йыл мен ногай ясы Р.Куреловка эрге шыктым. Ол юрист болып куллык этеди. Эки увьлым бар: Давлет эм Азамат. Олар школада окыйдылар. КЧР-дынь ат казанган маданият куллыкшысы, РФ журналистлер соьюзынынь агзасы боламан. Черкесск каласында тураман.

Сорав: *Энъ эстеликли яратуьвишылык етимисинъиз акында айтып кетсенъиз экен?*

Явап: 2015-нши йыл ишинде «Орак эли – Эркин-Юрт» деген меним тувган юртым, элим акында китап шыкты. Китаптинь туьзуьвшиси И.Капаев, мен соавтор боламан. Онда авыл тарихи, аьдемлери акында айтылган. Студент шакларымызда мен белгили ногай аьлими Ю.Каракаевтинь ярдамы ман ногай журналистикадынь тарихи акында дипломлык исин язган эдим. Эм оны яклавымда ЛГУ-дынь окуьтуьшылары, профессорлары, аьлимлери меннен ногай миллети,

ногай халкында революцияга дейим озининъ язувы болганы, макалалар язганы акында билдилер.

Сорав: Газета окувшыларынъыздынъ санын кайтип овстиресиз?

Явап: Газетадынъ тиражы 2000-нан артык болады. Ызгы йылларда аз болувдынъ себеби топография баалары коьтерилюви мен байланысly. Бек авыр, боьтен де бу йыл кризис пен де байланысly. Окувшыларымыздынъ санын овстируув мырадта, тек язып калмай, биз ямагатлык шараларын да озгарамыз. Тек янъыларда биз суьврет ярысын озгардык. Окувшылар ман йолыгыслар озгарамыз. Мектеблерде, йогары окув ошакларына барып, окытувшылар эм окувшылар ман йолыгысамыз. Авыл ерлеринде коьп боламыз. Ногайлар газетамызга тартылып, келип язылатаганлар да болады.

Сорав: Туьрли ерлерде яшайтаган ногайлардынъ, олардынъ яшав аьллери акында газетанъыз бетлеринде рубрикалар шыгама?

Явап: Элбетге, шет эллерден келген ногайлар ман хабарласувлар этемиз, олар ман тоьгерек столлар озгарамыз. «Бизим ногай бавырдастарымызда», «Дагестан ногайларынынъ янъылыклары» деген туьрли ерлерде яшайтаган ногайлар акында рубрикаларымыз бар. Баска болып, 2003-нши йылдан бизим газетамызга косылма болып «Маьметекей» деген журналы да шыкты. Аьли журнал озь алдына аьрекет этеди. Онынъ редакторы Асан Найманов болады.

Сорав: Алдыдагы ис планларынъыз кайдай? Газетамызга кайдай йоравларынъыз бар?

Явап: 2018-нши йылда газетамыз 80 йыллыгын белгилейди. Сол мырадта редакцияда коьп йыллар бойы куллык эткен аьдемлердинъ акында макалалар йыйып, китап шыгармага ойымыз бар. Сизинъ редакциядан келген макалаларды да газета бетлерине беремиз. Оьмир бойы туьзиллип келген байланысымызды келеекте де йоймайык. Янъы редакторынъыз бан да таныстык. Бир йыл тувганмыз, аталарымыздынъ атлары да бир экен. Онынъ акында да макала бермеге ойланаман.

– Алтынай Юнусовна, бизи мен хабарласувынъызга савбол айтамыз. Журналистика тармагында, яшавынъызда уйкен етимислер йораймыз.

Хабарласувды юриткен Г.НУРДИНОВА.
Суьвретте: А.Атуова.

СЕМИНАР

«Ногай шоьлдинъ ясыл калканы» туьзиледи

Ногай районынынъ З.Акмурзаев атындагы Червленные Буруны авыл орта школасында география эм биология окытувшыларынынъ кезекли регионлар ара семинары озгарылды. Онынъ куллыгында ерли район, конъысы Тарумов эм Ставрополь крайынынъ Нефтекум районларынынъ бир неше авыл школаларынынъ окытувшылары ортакшылык эттилер.

Конакларды авыл ювыгында ат уьстинде миллет кийимлери мен эки атлы окувшылар йолыгып, озгарып барганы коьнъиллендирди.

Семинар «Ногай шоьллигининъ тири табиятынынъ биологиялык туьрлилигин саклавдынъ маьселелерининъ маьнелиги» деген тема бойынша оьткерилди. Соларды аьзирлевди эм уйгынлап оьткеруув куллыгын «Ногай Эл» ФНКА билимлендируув департаменти эм онынъ етекшиси Амирхан Межитов район билимлендируув управлениеси мен бирге юритеди. Семинарды школа директоры Гульфира Исмаилова ашты эм «Ногай Эл» ФНКА Оьр Советининъ етекшиси, «Ногайский район» МО аькимбасы Казмагомед Янбулатовка соьз берди. Ол йыйылганларга бир неше йыл артта онынъ аьрекет мен федераллык миллет маданият автономиясы туьзилгени акында айтты. Бу организациядынъ бас ниети – халктынъ тилин, маданиятын, аьдетлерин саклав эм оьрлендируув.

– Ногай шоьллимиз оззинше ыспайы эм аьлемет. Йыл сайын биз бетлерге де туристлер келедилер. Район ериндеги арша орманлыгына 750 йыл. Ондагы арша тереклердей баска арша оьсимликлери бир ерде де йок. Дурыс, экология яктан бизде маьселелер аз тувыл. Болса да шоьлимиздинъ ийги табият муьйислерин де коьрмеге, билмеге эм сакламага

борышлымыз, – деп белгиледи К.Янбулатов.

Муннан сонъ 6-ншы класста химия эм биология окытувшысы Земфира Бекмурзаевадынъ етекшилиги мен «Меним ата юртымнынъ флорасы эм фаунасы» деген эм 7-нши класста биология окытувшысы Бурлият Оразбаевадынъ аьрекет мен «Шоьл байлыклары: оьленлерде эм шешекейлерде ян беруувши куьши бар» деген ашык дерислер оьткерилди. Бу сыдыралардынъ авторына 6-ншы класстагы дерис те болмага туьсти. Мундагы ашык дерис йогары ис аьлинде, кызыклы оьтти. Балалар белсенли ортакшылык эттилер. Олар тувган ерининъ заман шаклары, оьленлер, шешекейлер эм олардынъ акында легендалар айттылар, сценкалар коьрсеттилер. Шоьлдеги айванларды атадылар. Тек окытувшы шоьл оьсимлиги кавмакты «камбак» деп атаганы эм соны балалар да йоьплегени сейирсиндирмей болмады, неге десе камбак деп кобан ногай диалектинде айтылады. Бизим караногай тил диалекти бойынша оьмир оьмири бу соьз кавмак деп айтылады эм язылады. Атайларымыздынъ соьзин неге биз баскалай айтпага керекпиз?..

Семинар ортакшыларынынъ школанынъ Согыс эм ис данъкынынъ залына шақырадылар. Онда халкымыздынъ согыс эм ис баьтирлери, алдынгы племзаводтынъ эстелик-

ли йыллары эм аьдемлери акында 9-10-ншы класслар окувшылары Зенфира Сабутова, Насипли Аманова, Таисия Азизова эм баскалар оьнерли кепте хабарладылар.

«Ногай шоьллигининъ тири табиятынынъ эстелиги» деген темага класстан тыскы шара озгарылды. Оны школадынъ география дерисининъ окытувшысы С.Апазова юритти.

1948-нши йылда СССР Министрлер советининъ токтасы ман кургаклы шоьл ерлеринде орман йолакларын шашув акында карар алынган, соннан бери бизим шоьлдерде де орманлар шашылып келген. Ама не пайда, ызгы йылларда райондагы орман тереклери аявсыз шабылады эм таланады!.. Орта-Тоьбе авыл школасы ман авыл ериндеги орман йолакларына мониторинг оьткерилген. Школада киши питомник ашылганы эм арада окувшылар экологиялык рейдин оьткеретаганы коьнъилге сеним косты. Мунда март-апрель айларында субботниклер болып, окувшылар шоьлде яс тереклер олтыртканлар. Мине кайдай ийги коьрим школаларга, боьтен де авыл администрацияларына!

Семинар «Ногай районынынъ турист коьзалысында краеведение эм ярыкландырув ресурслары» деген тема бойынша оьткерилген тоьгерек столы ман кутылды. Червленные Буруны школасында

турист коьзалысы окытувшы В.Аджимуллаевтинъ аьрекет мен коьптен район тысына да абытлаган. Сонынъ акында ол докладында хабарлады.

А.Межитов йыйылганларды РАН член-корреспонденти, РГО вице-президенти Александр Чибилевтынъ язган хаты ман таныстырды. (Ол былтыр Ногай районга Орыс географиялык ямагатынынъ «Евразиядынъ шоьл дунясы» деген экспедициясын етекшилеп келген). А.Чибилев проектти «Ногай шоьллигининъ ясыл калканы» яде «Ногай шоьллигининъ ясыл ыспайлыгы» деген эки аттынъ биревини атамага кенъес эткен.

Тоьгерек столда окытувшылар оьз ойлары ман боьлистилиер. Батыр-Мурза авыл орта школасынынъ директоры Сайлав Бийболатова семинарга шыгарылган «Экологический вестник» газетасында «Не уьшин яшаймыз» деген поэт Мурат Авезовтынъ ятлавы туврадан бизге сорав салувын белгиледиди. Ол маллар, яшавшылар саны оьсуьви авыллар янындагы шоьл оьсимликлерининъ таювына себеп болатаганы акында ойын айтты. Нариман авыл орта школасынынъ биология дерисининъ окытувшысы Б.Тенгизова энъ де бас деп шоьлдинъ биотуьрлилигин саклав маьнели деген ойын билдирди. Ол авыл ерлеринде табиятты саклав бойынша шаралар, анълатув ислерин оьткермеге деген кенъес берди. Куьнбатар авыл школасынынъ биология дерисининъ окытувшысы Ю.Кошекбаевадынъ аьр аьдем оьз еринде табиятты

сакламага шалысса, еримиз кайдай аьруув болаяк эди деген туьз ойын коьплер дурыс коьргендир.

Семинардынъ ызында А.Межитов:

– Орта-Тоьбе авыл школасында ашылган киши питомник, сондай питомниклерди ер-ерде ашув – бизим проектимиздинъ айырым маьнесин коьрсетеди. Соны сиз (окытувшылар) берк кепте колтыклаганынъызды куьтемиз. Бу проектимизди дурыс кепте халкка еткерсек, халкымыз да сол иске урынса, ол заманда куллык ериннен коьзгалар, – деп белгиледи.

Семинардынъ катнасувшылары проектти «Ногай шоьлдинъ ясыл калканы» деп атадылар. Шарадынъ ызында район Билимлендируув управлениесининъ начальниги К.Отегенова, Червленные Буруны авыл школасынынъ директоры Г.Исмаилова сонда катнасканларга разылыкларын айттылар. Олар бу семинар оьз урлыкларын шашты эм соннан келеекте пайдалы онъыс оьсер деген аьруув ниетин билдирдилер.

Мунавдай шаралар школаларда коьпте оьткерилмеге тийисли эдилер. Белкиси, район яшавшылары (а олардынъ хыйлысы бизим школаларымыздынъ алдынгы окувшылары) тувган табияты акында коьп-те ойланган болар эдилер. Болса да «Яхшылыктынъ кеши йок» деген. Кайтип айтсак та, проекттинъ басланганы ийги. Сол проект-тен тура аьр бир авылдас оьз ойын, кенъесин онынъ сайтына, бизим газетанынъ редакциясына язып йибермеге болады.

М.ХАНОВ.

Кутлав

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ боьлик редакторы

Гульфира Абудиновна Бекмуратовага

Сыйлы Гульфира Абудиновна! «Орталык район китапханысы» МКУ коллективи Сизди Россия Федерациясынынъ Язувшылар союзы сырасына туьскенинъиз бен ак юректен исси кутлайды. Соьз юз мынъ тираж болып шыгып та йок болып, а белки, бир неше экземплярда оьмирлерден сонъ да эсцитилмеге болады. Сиз – шынты соьз оьнеришиси. Сизинъ оьзинъиздинъ, биревге де усамаслы язув талаплылыгынъыз бар.

Биз баьримиз де тилди билгендей эм соьзлерден йыймалар туьзип болгандай... Ама тек энъ зейинлилер язувшылар боладылар. Сизинъ соьз оьнеринъиз сизди бир де калдырмасын, а сыдыралар кагытка енъил эм эркин тоьгилсинлер. Сизге сизинъ баьри яратувшылык ислеринъизде онъайлыкты эм окувшылар яктан ийги бааланганды йораймыз.

С.АБУБЕКЕРОВА,
«ЦРБ» МКУ директоры.

Танъ яхшы болсын...

Эргенъликте туруп, ерли радиоды ислетип, танъ яхшы болсын деген ийги йоравлары ман, йылы соъзлерди эситкен аьдемнинъ коьнъили коьтерилмей болмайды. Мине сол радиодынъ ашылганы коьп болмаса да, ол бизим янымызга бир якын эм ювык болып калды. Радио эфиринде айтылаган йылы соъзлер, йырланатаган йырлар, ясуьйкенлеримиздинъ маслагатлары, балалар уьшин радиоберуьвлер бизге бек уьйкен пайда береди. А ногай тилиндеги радиоберуьвлер болса, тил байлыгьымызды, тил мен кызыксынувымызды коьтереди.

Радиоды этуьв, туьрли радиоберуьвлерди аьзирлев айлак тынышлардан тувыл. Тек кайсы ис орында да аьрекет юреди, эгер сонда яны авырыган, исин билген эм суьйген аьдемлер куллык этетаган болса.

«Ногай Эл» радиосында бас редактор Тимур Абдулжалиев, боьлик редакторлары Салимет Майлыбаева эм Айнара Нургишиева, Арслан Бакиев, окувшы-кызлар Юлия Абдулсаметова, Мадина Картакаева, Рукият-Ханум Акимова Нурлыхан Аджековадынъ етекшилеви астында белсенли куллык этедилер. Мунда эргенъги эфирди «Ийги эргенълик сизге» деген радиоберуьви мен Айнара Нургишиева ашады. Онынъ юмсак соъзи, юка сеси аьр бир коьнъилге етип, радио тынълавшылар санын куьнненкуьнге оьстиретаганына шек болмайды.

Оны тынълаган сайын радиоба суьйминъ беркий береди, боьтен де менде.

Бизди Салимет Майлыбаевадынъ адабиятты, тарихти терен билуьви, анъламлы ногай тили мен тынълавшыга еткерип болувы да бек сукландырады. Ол бек уста кепте билимли ясуьйкенлеримизди соьйлетип билген, коьргенлери мен боьлистирип болады.

Элбетте, Арслан Бакиевтинъ юритетаган радиоберуьви баьримизди де ийги ногай йырлары ман канатландырады. Халкьымызда – йыр коьнъилдинъ канаты деп сонынъ уьшин де айтылган болар. Ол аьр кайсымызды да тувган куьнимиз бен, бир ийги оьзгерисимиз бен кутлап, йылы йоравлар айтып озады.

Туьрли темаларга багысланган радиоберуьвлерди юритетаган талаплы окувшы-кызлар Юлия Абдулсаметова, Мадина Картакаева эм Рукият-

Ханум Акимова акында мактав соъзлер айтпасак, соьзимиз толы болмас. Олар окувдан бос заманларда оьзлерининъ яс болсалар да, кеспилик усталыкларын оьстиредилер. Ким биледи, келеекте журналист кесписин сайлаяк болса да ярайды. Буьгуьнги каьрлери оларга ийги йол ашкьшы болмага да болады.

Оьзек те, «Ногай Эл» радиосынынъ куллыгы юруьвде бас етекшиси Нурлыхан Аджековадынъ уьлиси бар. Сонда радиодынъ оьрленуьви уьстинде аз куллык эттейди Тимур Абдулжалиев. Ол коьбиси радиодагы проектлердинъ авторы болады. Эки йыл узагында озагаган, аьли аьдетке де кирип баратаган, йыл сайынлык «Ногай Эл» радио баргысынынъ тапшырув церемониясы да онынъ ойына коьре тувган.

Буьгуьнлерде биз календарь бойынша радио куьнин белгиледик. Сол кеспилик байрамды да язлыктынъ ярк куьнинде бизим ерли радио куллыкшылары да йылы йолкьтылар. Сондай куьнде биз оларга оьрленуьвди, оьсуьвди йорамай болмаймыз. Аявлы радио куллыкшылары эм соны тынълавшылары, баьримизге де ден савлык эм тынышлык, радио бизге тек ийги хабарларды билдирип турсын.

Г.САГИНДИКОВА.
Суьвретте: *ерли радио куллыкшысы А.Нургишиева.*

Ак ниетли аьрекетти бардырады

Ак халатлы куллыкшылар авырыган аьдемге ярдам этуьв мен байланыслы ак ниетли аьрекетти бардырадылар. Кайбири-миздинъ коьз алдына ак халатлы дегенлей ок, танъ, яваплы, дайым да ярдам этпеге аьзир болган аьдем келеди. Аьне сондай ийги касиетлер Терекли-Мектеб авылыннъ орта больницасынынъ физиотерапия медсестрасы Фаризат Джумалиевна Мусу-уровага келисли.

Фаризат Джумалиевна Куьнбатар авылында тувып-оьскен. Мунда балалар бавына барган, сонъ школада билим алган, алал кыймаслар-дослар тапкан. Кишкейлей кызалак ятлав язбага суьйген, олар ерли «Шоьллик маягы» аьли «Шоьл тавысы» газетасында баспаланганлар. Сол заманда газетадынъ редакциясынынъ куллыкшысы Юмав Каракаев Фаризаттынъ ятлавларына эс эткен. Ол Куьнбатар авылынынъ школасына келгенде, кызалакка ятлавлар язувын коймасын деп маслагат берген. Окувшы Фаризаттынъ келеекте оьз кесписин медицина ман байланыстырарман деген ойы болмаган. Ама ана юрек баьри затты сезеди. Яшавда туьрли йоллар арасында баласы уьшин энъ де керекли, пайдалы болагын айырып биледи. Солай ок ол кызына медицинана куллыкшысы болмага оьз насихатын айтады. Анасынынъ соьзин ерге туьсирмей, Фаризат Кизляр каласындагы медучилищеде окыйды. Оны 1986-ншы йыл уьстинликли тамаглап, Нариман авылындагы фельдшер пунктында исеп баслайды. Яс кызалак куллыгына сав куьшин, заманын багыслайды. Танъ демей, туьн демей авырыган аьдемге коьмекке асыгады. Эгер кешде авырыган балага фельдшерди шакьрсалар, Фаризат оларда эргенъге дейим де калатаган болган. Бу куьнлерге дейим Нариман авыл яшавшылар арасында Фаризат Мусауровага оьз юрегинде уьйкен разылык саклайтаганлар аз тувыл.

Аьр бир аьдемнинъ яшавында оьз окьтувшысы болады, аьдем онынъ эткен иси аркалы уьстинликлерге етиседи десек те, янъылыс болмас. «Сиз ялгыз, сиз врач пан бир басамакта турасыз. Сизинъ медицина яктан билиминъ изге аьдемнинъ яшавы бойсынган шаклар да аз болмас», – деген медучилищедеги окьтувшысынынъ соьзлерин Фаризат Мусаурова оьз исинде шакьрув этип кулланады.

Ф.Мусаурова физиотерапияда 1994-нши йылдан алып ислейди.Ога дейим хирургия боьлигинде, сонъ тезлик ярдамда фельдшер

болган. «Куллыгьмды бек суьемен, тыншаюв куьнлерде исимди сагынып та баслайман», – дейди кыскайкы.Бу куьнлерде ис йолдаслары Фаризат Джумалиевнады куллыгына уьйкен яваплык пан карайды, аьр бир авырыганнынъ эбин тавып болады,куьн сайын тийисли заманнан ярым саьат алдын куллыкка келеди дейдилер. Ийги иси уьшин Фаризат Джумалиевна коьплеген грамоталар ман савгаланган. Ол 2014-нши йылдан алып Дагестан Республикасынынъ савлык саклавынынъ ат казанган куллыкшысы.

Фаризат Мусаурова ян йолдасы Алавадин ман эки бала тербиялаган. Олардынъ бириси атасынынъ, экиншиси анасынынъ йолын алганлар. Кызы Хадижат Салехардта полиция боьлигинде юрист консульт болып уьстинликли исин бардырады, увьлы Ислам – Астрахань каласындагы медуниверситетининъ стоматология факультетининъ 3-нши курсынынъ студенти.

Онганнынъ эки яхшылыгы бир келер дегенлей, быйыл Фаризат Мусаурова оьзининъ 50 йыллык мерекесин белгиледи, тагы да бу йыл онынъ ис аьрекетин баслаганлы 30 йыл болды. Биз ак халатлы куллыкшыды сыйлы мерекелери мен эм медсестралар куьни мен кутлаймыз. Яшавында эм исинде уьстинликлер йораймыз.

Н.КОЖАЕВА.
Суьвретте: *Ф. Мусаурова.*

Решение III сессии 3-го созыва депутатов сельского Собрания муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» 22.04.2016 г. № 4 «О принятии бюджета муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» на 2016 год

Сессия Собрания депутатов МО СП «сельсовет Карагасский» решает:

1. Принять бюджет МО СП «сельсовет Карагасский» Ногайского района на 2016 год по доходам в сумме 3145,0 тыс. руб. и по расходам в сумме 3145,0 тыс.руб согласно приложениям №1 и №2.
2. Установить, что доход в бюджет МО СП «сельсовет Карагасский» 2016 года формируется за счет доходов от уплаты местных налогов и сборов по нормативам, установленным законодательными актами РФ, РД и решениями органами местного самоуправления.
- В 2016 году зачисление налогов и других обязательных платежей в бюджет муниципального образования осуществляется по следующим нормативам:
 - налог на доходы физических лиц - 64000 руб.
 - единый сельхозналог - 40000 руб.
 - земельный налог - 250000 руб.
 - налог на имущество физических лиц - 70000 руб.
 - арендная плата - 2301000 руб.
 - дотации - 302000 руб.
 - субвенция - 118000 руб.
3. Учесть в местном бюджете на 2016 год поступление доходов по

основным источникам в объеме, согласно приложения №1.

4. Утвердить распределение расходов местного бюджета на 2016 год по разделам, подразделам, целевым статьям расходов, согласно приложения №2 к настоящему решению.
5. Установить, что заключение и оплата органами местного самоуправления муниципального образования договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета, производится в пределах утвержденных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической классификациями расходов местного бюджета и с учетом принятых и неисполненных обязательств. Обязательства, вытекающие из договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления муниципального образования сверх утвержденных им лимитов бюджетных обязательств, не подлежат оплате за счет средств местного бюджета. Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет местного бюджета органами местного самоуправления муниципально-го образования, финансируемых из местного бюджета на основе смет доходов и расходов, обеспечивается через орган, осуществляющий кассовое обслуживание исполнения местного бюджета.
6. Установить, что исполнение местного бюджета по казначейской

системе осуществляется финансовым органом администрации муниципального образования с использованием лицевых счетов бюджетных средств, открытых в органе, осуществляющем кассовое обслуживание местного бюджета в соответствии с законодательством РФ и РД. Установить, что кассовое обслуживание исполнения местного бюджета осуществляется органом, осуществлением кассового обслуживание местного бюджета.

7. Утвердить расходы МО СП «сельсовет Карагасский» в сумме 3145,0 тыс. руб.
8. Нормативные и иные правовые акты органов местного самоуправления муниципального образования, влекущие дополнительные расходы за счет средств местного бюджета на 2016 год, а так же сокращающие его доходную базу реализуются и применяются только при наличии соответствующих источников дополнительных поступлений в местный бюджет или при сокращении расходов по конкретным статьям местного бюджета на год, а также после внесения решение. В случае, если реализация правового акта частично (не в полной мере) обеспечена источниками финансирования в местном бюджете, такой правовой акт реализуется и применяется в пределах средств, предусмотренных на эти цели в местном бюджете на 2016 год.

ИЛЬЯСОВ А.О.

Приложение № 1 Доходы местного бюджета

№ п.п	Наименование	Сумма
1.	НДФЛ	64000
2.	ЕСХН	40000
3.	Налог на имущество физических лиц	70000
4.	Земельный налог	250000
5.	Арендная плата	2301000
6.	Итого собственных доходов	2725000
7.	Дотации	302000
8.	Субвенции	118000
	Итого:	3145000

Председатель сельского Собрания МО СП «сельсовет Карагасский»

Приложение № 2 Бюджет по расходам на 2016 год

Наименование учреждений	211	212	213	221	222	223	225	226	262	290	310	340	итого
Аппарат управления	624,5		188,6	32,0	10,0	30,0		210,0		45,0		50,0	1190,1
Бухгалтерия	296,4		89,5		10,0			75,0				30,0	500,9
СДК	389,0		117,0					55,0					561,0
ВУС	90,6		27,4										118,0
ЖКХ					30,0	150,0	50,0	150,0		160,0			540,0
ФК и спорт										35,0			35,0
Ген.план								200,0					200,0
Итого:	1400,5		422,5	32,0	50,0	180,0	50,0	690,0		240,0		80,0	3145,0

ИЛЬЯСОВ А.О.

Оьмирлерге калган эстелик

Кадрия атындагы школада яньыларда шаир кызымыз, ногай халкымыздын Шолпаны Кадрия Темирбулатовадын музейи ашылды. Бу озгерис баьримиздин де коьнгилин коьтерди, неге десе белгили шаир Кадриядын яратувшылыгы ман кызыксынатаган аьр бир аьдем мунда келип, онын шаирлик дуьнясында кезинмеге болады.

Шара шатлыклы линейка ман басланды. Байракты йогарыга коьтермеге ыхтыяр школадын ийги деген окувшыларына берилди. Окувшылар Кадриядын эстелигине гуьл байламлар салдылар.

Баслапкы соьзди школа директоры Альфия Амирхановна Акимова алды. Ол оз соьйлевинде келген конакларды, окытувшыларды хош алды, музейдин ашылувуна этилген куллык акында хабарлады. Айырым кепте ол ис йолдасы, школадын алдынгы директоры Б.Бекмурзаевтин эткен кыйынын белгиледи эм савбол айтты. Солай ок разылык соьзлер «село Терекли-Мектеб» СП МО акимбасы Зейдулла Курманович Аджибайрамовка, Ногай районы бойынша иш ислер боллигинин етекшисинин куллыгын юритуьвши Уллубий Сайдулаевич Бейтулаевке айтылды эм

БАЛАЛАР ЯТЛАВЛАРЫ

оларга школа администрациясы атыннан разылык хатлар тапшырылды.

Сонь соьзди З.Аджибайрамов алды, ол Кадриядын аты ногай поэзиясында яркын юлдыз болып яркырайтаганын белгиледи. Авыл поселениесинин администрациясы атыннан ийги иси уьшин Сый грамоталар А.Акимовага эм М.Мусауровага тапшырылды.

Линейкада окувшылар Кадриядын ятлавларын яттан окыдылар. Оьз соьзин Кадриядын синьлиси Софья Язлыбаева айтты, ол музейди ашпага куьш салганларга савбол айтып, аьптесинен сонь сакланган материалларды музейге берди.

Музейди ашпага сый авыл акимбасы З.Аджибайрамовка эм шаирдин синьлиси С.Язлыбаевага этилди. Музейдин ишинде келген конакларды эки талаплы гидлер – Янмурза Кожав эм Расул Багаутдинов алып юрдилер, олар йыйналганларды музейдин экспонатлары ман таныстырдылар. Музейдин акында оз ойларын, Кадрия ман байланыслы эскеруьвлерин конаклар да айттылар. Кадриядын окытувшысы, класс етекшиси С.Заргишиева, ЦБС директо-

ры С.Абубекерова, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын бас редакторы Э.Кожав, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Н.Муталлапова, шаир С.Майлыбаева, авыл ясуьйкени З.Байманбетова эм баскалар айттылар.

Сонь школада Кадриядын яратувшылыгына багысланган конференция обьти. Доклад пан окытувшылар Э.Абубекерова эм М.Мансурова шыгып соьйледи-лер.

Шарады уйгынлавшылар «Кадриядын поэзиясын суьювшилер клубынын» яс артистлеринин оьнерин коьрсетуьв мен тамамладылар. Бу клубты Кадрия атындагы школадын окытувшысы Марина Арслановна Межитова етекшилейди. Талаплы балалар Кадриядын «Суьйим акында таварых» деген поэмасы бойынша коьрсетуьв эттилер, олардын ойыны баьрисине де ярады.

Музей ашылганы баьрисине де бек суьйинишли хабар. Келген конаклар музей келеекте экспонатларга бай болып, уьйкен болар деген сенимди эситтирдилер.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: Кадрия атындагы музейде.

Аьзиз анам

Эркин кустай мен аяньнын уьстинде,
Йылы соьзинь эмлей дайым коьнгилим.
Коршалайсынь сен хатерсиз яшавдан
Юрегиньнен язлык нурлар тоьгилеп.

Аьзиз анам савлык сага йорайман
Мунъаймасын янынь сенинь эш бир де.

Алдымдагы борышымды акларман
Таяв болып дайым сага оьмирде.

«Анам-ав», – деп кыйналаман сен уьшин
Аврымашы, арымашы бир куьн сен.
Туршы дайым куьлемсиреп куьн болып,
Таза шувак севип ярлык юзиньнен.

Гульмира МАХМУДОВА,

Эдиге авыл школынын 6-ншы класс окувшысы.

Сеслери аьлемет кепте келискен

Руслан эм Лина Яриковлардын концертине барып, тагы да бир кере йьрлавшыларды тыньлап, куьезленмей болмадым. Соьйтип сеслескен, давазлары келискен «косак» йьравлар, мага коьре, бизим районда туьыл, савлай Кавказда йок. Бу концерт бизим маданият яшавында «революция» болды, неге десе Руслан эм Лина «тирилей», фонограмма кулланмай сав концерт бойы йьрладылар. Олардын таза, аьр муьшенье еткен, юрегинье тийген давазлары келгенлерди суьйиндирмей, сукландырмай болмадылар. Сол ойыма шайыт болды каравшылардын арымай-талмай карс кагувлары.

Эндиги соьйтип «тири йьрлав» баска йьрлавшыларымызга да коьрим болса экен, неге десе аьр йьрлаган сайын даваз ашылады, юрек сезимлери тереннен шыгады: куьлемсирегенинь, суьйингенинь, куьйингенинь йьрлавшыдын аьр туьрли ойларын аян коьрсетеди. Бир ок йьрды туьрли туьслер мен йьрлаган сайын сезиледи. Меннен баска залда узак болмай олтырганлар да оз ойларын ясьрмайдылар: «Аьне, терин тоьгип йьрлаган бир баска, тойларда соьйтип фонограмма кулланмай баьри йьрлавшыларымыз да йьрласа, берген акшань алап», – дейдилер. Мен билип, Руслан ман Лина коьп бетинде соьйтип

йьрлайдылар.

Оьзек те, буьгуьнги заманда фонограммасыз да болмайды. Аппаратура тийисли болмаса, сес шыгарув да тыныш болмады (айлак та бек тойларда). Сол саялы, бизим суьйикли йьрлавшыларымыз, дайым да озиньиз йьрлап турынтьиз, сеслериньизди заньыртаяк болсантьиз. Мундай кепте йьрлав сизинь ань оьнериньизди оьстирер. Спортменлер куьнде бир неше саьаттинь узагында сол куллык пан каьрлейдилер, соны ман уьйкен уьстинликлерге етиседилер. Йьрлавшылар сондай куллык этсе, сеслери яньыдан заньырамай ма? Яде кыйын ма сол куллык, йьрлавшылар?! Оьзиньизди-оьзиньиз соьндирментьиз, шынты йьрлавшылар болынтьиз.

Мен Руслан ман Линага айткым келеди: «Сеслериньиз сондай аьлемет кебинде келискенлей, сав яшавынтьиз келиссин. Суьйинтиньиз халкты заньыраган давазларынтьиз бан, йьр дуьнясын суьювинтьиз бен. Алла-Таала сизди оьзи сакласын яманлардын соьзиннен, яхшылардын коьзиннен. Коньырав сеслериньиздей таьтли болсын яшавынтьиз! Яратувшылык оьмириньиз узак болсын!».

Сизди сайлам «косак» йьрлавшылар деп суьетаган тыньлавшынынъиз

Н.МУТАЛЛАПОВА.

КОНКУРС

Шакырамыз катнасуьвга

Уьстимиздеги 2016-ншы йылдын ишинде Россия Федерациясында «Молодые стратеги России» деген Савлайроссиялык конкурс озгарылаяк.

Бу шара «Меним Аталыгым» деген регионлар ара яслар ямагат организациясы РФ илми эм билим министерствосынын, патшалык корпорациясы – турак-коммуналлык хозяйство тармагынын реформалар озгарувга себеплик этуьв фондынын, Савлайроссиялык советинин ерли самоуправлениесинин коьмеги мен уйгынланган.

Конкурстынь бас мырады – ясларды муниципаллык туьзилесинин социал-экономикалык оьрлендируьви мен аьвликти-

руьв, кызыксындыруьв эм сонын уьшин куллык этип уьйретуьв эм катнастыруьв.

Сол конкурстынь йолларынын бириси – Россия Федерациясынын (сонын ишинде регионнын да) турак-коммуналлык тармагынын оьрленуьви акында суьврет ясав эм эссе язув.

Конкурс акында толы билдируьвди www.trazvi.ru сайтыннан алмага боласыз.

Белгиленген конкурстынь баьри борышларын да уьстинлики толтырганлар Россия Федерациясынын Президентинин савгасына тийисли этилинееклер эм патшалык власть органларында сулып алмага амал алаяклар.

Куьнбатар авыл орта школынын окытувшылар коллективи ХАЛИДА АЙШЫРАКОВНА БАЛДАЕВА топырак болганы ман байланыста онын аьелине эм кардаш-туьванларына каты кайгыруьвин билдиреди эм бассавлык йорайды.	Орта-Тоьбе авыл орта школынын 1984-нши йыл выпускниклери (класс етекшиси Сапиет Бекмурзаевна Межитова) РУСЛАН СОЛТАНОВИЧ ОТЕВОВ дуьнядан тайганына каты кайгырадылар, онын ювыкларына эм кардаш-туьванларына бассавлык йорайдылар.	Орта-Тоьбе авыл орта школынын 8-нши класс окувшылары эм класс етекшиси Сания Мурадовна Халилова Карина Янакаевага суьйикли АНАСЫ оьлгени мен байланыста каты кайгыруьвин билдиредилер, ога эм кардаш-туьванларына бассавлык йорайдылар.	2008-нши йылдын 20-ншы майында Марина Залимхановна Темирбулатовадын атына Махачкаладагы ДР Оькиметинин «Дагестанский Государственный институт народного хозяйства» йогары билиминин патшалык билимлендируьв учреждениеси мен берилген ВСГ 1027967 номерли дипломынын вкладыши куьшиннен тайган деп эсапламак.
--	---	---	---

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР: Дагестан Республикадын Халк Йыйыны, Правительствосы. Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.	Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутуьвга тергев салув бойынша федераллык службасынын ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган. Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.) Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язымалары уьшин яваплылар. ДР-нын Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети. <i>Баспалаьга кол басылуьв заманы – 18 саьат. Баспалаьга кол басылган – 17 саьат.</i>	Адрес редакции 368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49 газета «Голос степи». Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru) Телефоны: Общий отдел – 21-4-71 Индекс – 51365	Газета выходит 52 раза в году. Тираж – 2150. Реклама и объявления публикуются по договорным ценам. Газета отпечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу: 367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.
---	--	---	--